

Nd.

75. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 50 7. maí 1946, um almannatryggingar.

Flm.: Skúli Guðmundsson.

1. gr.

3.—6. málsg. 11. gr. laganna orðist svo:

Í hverju tryggingaumdæmi skal starfa fimm manna trygginganefnd. Nefndir þessar skulu kosnar hlutfallskosningu af bæjarstjórnnum í kaupstöðum, en af sýslunefndum í öðrum umdæmum, eftir hverjar bæjarstjórnar- og sýslunefndarkosningar. Kjósa skal á sama hátt og til sama tíma jafnmarga varamenn. Trygginganefnd kys sér sjálf formann.

Kjörtímabil trygginganefnda er hið sama og bæjarstjórna og sýslunefnda. Ef sveitarfélagi er skipt milli tveggja eða fleiri tryggingaumdæma, tekur sýslunefndarmaður þess þátt í kosningu trygginganefndar í því umdæmi, þar sem flestir af íbúum sveitarfélagsins eiga heima.

Hlutverk trygginganefnda er að fylgjast með rekstri trygginganna í umdæminu, gera tillögur um framkvæmd þeirra, gæta hagsmuna hinna tryggðu og benda á atriði, er mættu verða til sparnaðar í rekstri trygginganna.

Á fundum bæjarstjórna og sýslunefnda, þar sem trygginganefndir eru kosnar, skal ákveða þóknun hinna kjörnu nefndaranna, og greiðist hún ásamt kostnaði við störf þeirra af hlutaðeigandi sveitarfélögum eftir reglum, er fundirnir setja.

2. gr.

34. gr. laganna orðist svo:

Við hverja barnsfæðingu á móðirin rétt á að fá greiddar kr. 300.00.

3. gr.

42. gr. laganna orðist svo:

Sjúkrabætur greiðast frá og með 11. veikindadegi og í allt að 26 vikur samtals á einu ári, enda geti sjúklingurinn sýnt fram á, að tekjur hans hafi minnkað vegna veikindanna. Tryggingaráði er þó heimilt að ákveða, að bætur skuli greiddar lengur, einkum ef veikindi stafa af slysförum og óvíst er, hvort um varanlega örorku verður að ræða. Sjúkrabætur eru ekki greiddar nema hlutaðeigandi hafi verið óvinnufær lengur en 14 daga.

Nú heldur hinn sjúki atvinnutekjum sínum að meira eða minna leyti, og skal þá einnig greiða sjúkrabætur, þó svo, að þær að viðbættum hreinum atvinnutekjum séu eigi hærri en bótaupphæðir laganna að viðbættum 25 af hundraði.

Sjúkrabætur falla niður þann dag, sem hinn tryggði verður vinnufær, enda þótt hann taki ekki til starfa eða vanræki að segja frá bata sínum.

43. gr. laganna falli burt. 4. gr.

45. gr. laganna orðist svo:
Allir þeir, sem slasast við vinnu, eiga rétt til slysabóta samkvæmt því, er segir í 49.—58. gr., svo og vandamenn þeirra. 5. gr.

46. gr. laganna falli burt. 6. gr.

47. gr. laganna falli burt. 7. gr.

1. málsgr. 49. gr. laganna orðist svo:
Það er bótaskyldt slys, er maður slasast eða deyr af slysi við vinnu. 8. gr.

Orðið „tryggingarskylda“ í 1. málsgr. 52. gr. laganna falli burt. 9. gr.

3. og 4. málsgr. 53. gr. laganna orðist svo:
Bótageiðslur samkvæmt 1. og 2. málsgr. þessarar greinar skulu aldrei fara fram úr $\frac{3}{4}$ af hreinum tekjum bótaþega af þeirri atvinnu, er hann stundaði, þegar slysið varð. 10. gr.

Nú heldur hinn slasaði atvinnutekjum sínum að meira eða minna leyti, og skal þá einnig greiða dagpeninga, þó svo, að þeir að viðbættum hreinum atvinnutekjum séu eigi hærri en bótaupphæðir laganna að viðbættum 25 af hundraði.

2. málsgr. 109. gr. laganna falli burt. 11. gr.

2. másl. 112. gr. laganna orðist svo:
Við ákvörðun iðgjalda samkv. þessari grein og 113. gr. skal þó eigi reikna með vinnu barna, fósturbarna, foreldra og systkina atvinnurekanda. 12. gr.

134. gr. laganna falli burt. 13. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. 14. gr.

Greinargerð.

Með frv. þessu er lagt til, að gerðar verði nokkrar breytingar á tryggingalög-gjöfinni, sem samþykkt var á Alþingi í s. l. aprílmánuði. Þegar tryggingafrum-varpið var til meðferðar í þinginu, komu fram tillögur um breytingar á flestum

þeim ákvæðum, sem frumvarp þetta fjallar um, en þær breytingartillögur fengust þá ekki samþykktar. Þykir því rétt að gera nú tilraun til að fá nokkrar lagfæringar á löggjöfinni.

Tryggingafrumvarpið var samið af millipinganefnd, sem skipuð var í marz-mánuði 1943, og þegar það var lagt fyrir Alþingi, fylgdi því löng greinargerð frá nefndinni. Í þeirri greinargerð segir (Alþt. 1945, þskj. 310), að nefndinni hafi horizt bréf frá félagsmálaráðherra, dags. 31. okt. 1944, þar sem skýrt sé frá því, að í málefna-samningi stjórn-mála-flokkanna í sambandi við myndun ríkisstjórnar sé svo ákveðið, að komið verði á á næsta ári fullkomnu kerfi almanna-trygginga, sem nái til allrar þjóðarinnar, án tillits til stétta og efnahags, og var nefndinni falið að vinna að undirbúningi málsins á þeim grundvelli. Á öðrum stað í greinargerð millipinganefndarinnar segir á þessa leið:

„Frumvarpið gerir ráð fyrir, að rétturinn til bóta sé jafn fyrir alla, án tillits til stétta eða efnahags, sbr. fyrrgreint bréf ráðherrans og þá stefnu, sem mjög ryður sér nú til rúms, að komast hjá vandasömu og hvinleiðu mati á ástæðum einstaklinganna, enda ávallt tiltölulega lítill hluti þjóðarinnar, sem hefur svo miklar tekjur, að ekki sé þörf fyrir bæturnar, ef eitthvað verulega hjátar á.“

En þrátt fyrir þessa yfirlýsingu ríkisstjórnarinnar og millipinganefndarinnar um það, að tryggingarnar ættu að ná til allra landsmanna, án tillits til stétta og efnahags, og að þannig hafi verið unnið að undirbúningi löggjafarinnar, kom það greinilega í ljós, þegar frumvarpið var lagt fram, að mikið skorti á, að höfundum þess hefði tekizt að ná því marki. Nokkur ákvæði frv. voru þannig, að samkvæmt þeim var réttur manna gerður mjög misjafn, aðallega eftir því, hvort þeir öfluðu sér tekna með vinnu í annarra þjónustu eða með eigin atvinnurekstri. Þetta fékkst ekki leiðrétt, nema að mjög litlu leyti, við afgreiðslu tryggingafrumvarpsins í þinginu.

Hér skulu fyrst nefnd ákvæði laganna um sjúkrabætur og slysabætur. Lögín veita launamönnum yfirleitt meiri rétt til sjúkrabóta en öðrum, en auk þess er það einkennilega fyrirbrigði í löggjöfinni, að íbúar kaupstaða og kaupsána, þar sem lækna- starfa, hafa meiri rétt til sjúkrabóta en þeir, sem búa í sveitum eða kaup-túnunum, þar sem engir lækna- eru búsettir. Slysabætur fá launamenn einir, án þess að þeir þurfi að borga nokkuð fyrir þau réttindi sérstaklega, en aðrir fá engar slíkar bætur, þótt þeir verði fyrir slysum við vinnu, nema þeir hafi keypt sér slysa-tryggingu fyrir sérstakt gjald. Á þennan hátt er mikill fjöldi manna, sem að staðaldri vinnur erfiðisverk, er slysa-hætta fylgir, gerður réttlægri en aðrir, sem vinna sömu eða svipuð verk. Í þeim hópi eru t. d. allir bændur landsins og margir aðrir, sem vinna að framleiðslustörfum. Ef bóndi og vinnumaður hans slasast báðir við verk, á sá siðarnefndi rétt til slysabóta, en bóndinn ekki, og skiptir engu máli í því sam-bandi, hvernig efnahagur eða ástæður þeirra eru hvors um sig. Hér er svo ójafnt skammtaður rétturinn í löggjöfinni, að eigi er viðunandi, og því eru hér fram bornar tillögur um leiðréttingar á þessum ákvæðum laganna. Er hér lagt til, að allir, sem slasast við vinnu, skuli eiga rétt til slysabóta, og að allir menn fái sama rétt til sjúkra-bóta, hvort sem þeir eru launamenn eða afla sér tekna með eigin atvinnurekstri, og hvort sem þeir búa í námunda við læknisbústað eða í nokkurri fjarlægð frá honum.

Í 34. gr. laganna eru ákvæði um svonefnda fæðingarstyrki. Samkvæmt þeim fyrir-mælum geta konur, sem stunda atvinnu utan heimila sinna, fengið greiddar allt að kr. 500.00 við hverja barnsfæðingu, en konur, sem ekki vinna utan heimil-anna, fá aðeins kr. 200.00, hvort tveggja auk verðlagsupphótar. Á þennan hátt eru þær konur, sem eingöngu vinna á eigin heimilum, gerðar réttlægri en aðrar, og er slíkt mjög óviðeigandi. Er hér lagt til, að þetta misrétti verði numið úr lögnum og að allar konur fái jafnháan fæðingarstyrk, kr. 300.00 auk verðlagsupphótar.

Þá væri og ástæða til að taka til endurskoðunar ákvæði 112. og 113. gr. laganna um iðgjaldagreiðslur atvinnurekenda. Eins og gjöld þessi eru á lögð, miðast þau að engu leyti við tekjur eða efnahag gjaldendanna og hljóta að leggjast með mest-um þunga á einstaka framleiðendur og framleiðslufyrirtæki, en léttara á þá, sem

fást við annan atvinnurekstur, sem þó er arðvænlegri nú á tímum, svo sem ýmiss konar kaupskap og milliliðastarfsemi. Hér er þó að þessu sinni aðeins borin fram tillaga um þá breytingu á þessum lagagreinum, að við ákvörðun iðgjalda samkvæmt þeim skuli ekkert gjald lagt á vinnu barna, foreldra eða systkina atvinnurekandans. Þykir sanngjarnt, að þau heimili, sem séð er farborða með vinnu fjölskyldunnar eingöngu, komist hjá að borga þessi aukagjöld til trygginganna.

Tryggingalögin eiga að koma til framkvæmda að mestu leyti á næsta ári, og nokkur undirbúningur þess er þegar hafinn. T. d. er nú búið að skipta landinu í tryggingaumdæmi og kjósa trygginganefndir samkv. 11. gr. laganna. Kosningu þeirra hefur verið hagað þannig, eftir fyrirmælum laganna, að allir hreppsnefndarmenn í hverju tryggingaumdæmi hafa verið kvaddir á sameiginlegan fund til þess að velja menn í trygginganefndina. Hreppsnefndarmenn í stórum tryggingaumdæmum skipta mörgum tugum, og margir þeirra þurftu að fara um langan veg á þessa kjörfundi. Er því mikil fyrirhöfn og ærinn kostnaður, sem þetta laga-fyrirmæli hefur í för með sér, og mætti gera val trygginganefndanna fyrirhafnarminna og ódýrara. Er hér lagt til, að sýslunefndir kjósi trygginganefndirnar, hver í sínu umdæmi. Ætti að mega treysta sýslunefndarmönnum til að leysa þetta sómasamlega af höndum, eigi síður en sveitarstjórnarmönnum, en með því væri val trygginganefndanna gert miklu auðveldara og kostnaðarminna en nú er.